

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep.

0030 OSLO

Deres ref.
13/1010

Vår ref / Saksbehandler
13/1970-7 C00 &13
Ellen B. Ovenstad / tlf.

Dato:
20.06.2013

HØRING - NOU 2013 : 4 - KULTURUTREDNINGEN 2014

Arbeidsutvalget i Fagforbundet har behandlet Kulturutredningen 29.mai, 2013, og har følgende innspill til arbeidet med en ny kulturpolitikk:

Innledning - Generelle kommentarer

Fagforbundet er fornøyd med at kulturutredningen har vektlagt behovet for et lokalt kulturløft. Dette samsvarer godt med det inntrykket vi har fått formidlet fra våre medlemmer og tillitsvalgte de senere år. Fagforbundet støtter behovet for å gi kulturpolitikken en sterkere samfunnsmessig legitimitet, bla. gjennom forpliktende planarbeid, og forskrifter til kulturloven. Fra å være et "lovløst" landskap må kulturlivet lokalt også få føringer som sikrer kvalitet i eksisterende tilbud og som bidrar til utvikling av nye og hensiktsmessige tilbud over tid. Som samfunn må vi finne balansen mellom å stille krav til innhold og kvalitet, og samtidig ta vare på lokalt engasjement og kreativitet.

Samtidig som kultur har en viktig verdi i seg selv, har den også betydning for mange andre sektorer i samfunnet. Der hvor kulturlivet fungerer godt på egne premisser, vil en kunne se ringvirkninger og synergieffekter på mange andre områder. Ett eksempel på dette er folkehelsesatsningen. "Alle" vet at kulturopplevelser i vid forstand bidrar til trivsel, velvære og utvikling, både for individ og samfunn. En naturlig konsekvens av en slik erkjennelse bør være at kulturfeltet tillegges større vekt i samfunnsdebatten.

Fagforbundet mener at det lokale kulturlivet ikke alene kan overlates til det lokale selvstyre. Det bør være et nasjonalt ansvar å sørge for noen grunnleggende elementer i en kulturell grunnmur i hver kommune. På samme måte som innenfor idretten bør det legges til rette for "breddekultur" lokalt, bla. gjennom støtteordninger som sikrer egnede lokaler til øving og fremføring av kultur.

Fagforbundet ser at kommuneøkonomi har stor betydning for utvikling og bevaring av en lokal kulturell grunnmur. På flere felt er prosjektfinansiering blitt bærebjelken i kulturarbeidet, mens muligheten for å tenke langsiktig gradvis blir redusert. Det lokale kulturlivet trenger stabile samarbeidspartnere og forutsigbare rammer.

Kap. 12 Kulturadministrasjon – en viktig brikke i et lokalt kulturløft!

Utvalget peker på at kulturadministrasjonen i kommunene er i ferd med å bli ”usynlige”, og at de sjelden er representert i toppledelsen i kommunene. Når heller ikke Kulturloven ser ut til å ha vesentlig betydning for kommunenes prioriteringer på kulturfeltet, kan det se ut som kultur som samfunnsoppgave har liten legitimitet i en stram kommuneøkonomi.

Kulturpolitiske diskusjoner har ofte vært sentrert om to akser; det profesjonelle kunst – og kulturfeltet og det frivillige. Kommunal kulturadministrasjon er tidvis sett som unødvendig byråkrati, og uten spesiell betydning for det lokale kulturlivet. Dette gir et galt bilde av virkeligheten. De kommunale, og delvis fylkeskommunale, kulturarbeiderne er å regne som navet i den lokale kulturen. De statlige tilskuddsordningene og satsningsområder er helt avhengig av å ha et lokalt mottaksapparat, som kan planlegge, gjennomføre og følge opp de ulike tiltakene. Dette er avgjørende for mottakerens opplevelse av for eksempel Den kulturelle skolesekken og Ungdommens kulturmønstring.

Det knyttes store forventninger til hva frivillig sektor skal bidra med, også i kulturlivet. Imidlertid er lokale lag og foreninger ofte avhengig av et tett samarbeid med kommunen. Kommunens rolle som samspillpartner med det frivillige kulturlivet er undervurdert. Det er også rollen som sparringpartner for lokale kunstnere og kreative grupper som vil arbeide lokalt. De kommunale kulturarbeiderne skaper arenaer, synliggjør og setter kultur på dagsorden i samarbeid med det frivillige og det profesjonelle kulturlivet.

Kulturfeltet har i liten grad hatt absolutte krav til kompetanse og faglig utvikling. Feltet kjennetegnes av at ansatte har en uensartet faglig bakgrunn. Dette beriker, men gir også ekstra utfordringer i et samfunn som stadig endres, eksempelvis innenfor migrasjon, kultur og folkehelse og digital kultur og kommunikasjon

Fagforbundet mener det er viktig med en helhetlig politikk som i tillegg til å ivareta kulturlivets egenverdi, også sørger for at de ulike samfunnsområdene gjensidig kan dra veksler på hverandres egenart.

Kulturloven må få bestemmelser som gjør den til et aktivt verktøy for kommunens arbeid med utvikling av planstrategier på kulturområdet. Det kan være hensiktsmessig å ta kultur inn i Plan- og bygningsloven, på linje med folkehelsearbeidet.

Fagforbundet mener det er viktig å utvikle kompetanse som er rettet mot tverrfaglige utfordringer på kulturfeltet. Forskning og kompetanseutvikling må tillegges vekt i utvikling av ny kulturpolitikk.

Kap. 11.6 Den kulturelle skolesekken og Den kulturelle spaserstokken

Det er ingen tvil om at disse ordningene har bidratt til mange gode kulturopplevelser for barn, unge og seniorer rundt om i landets kommuner. En av forutsetningene for at disse ordningene skal gi det ønskede resultat er at det finnes ressurspersoner som tar ansvaret for planlegging og koordinering i samarbeid med skoler og institusjoner. En kommune uten kulturansatte vil ikke kunne legge til rette slik at dette blir gode konsert – og kulturopplevelser. Samlet sett bør Den kulturelle skolesekken og Den kulturelle spaserstokken gi kulturskolelærere (utøvende kunstnere) flere oppgaver i lokalsamfunnet.

Fagforbundet mener at Den kulturelle skolesekken bidrar til ytterligere oppmerksomhet omkring estetiske og kreative fag i skolen, og mener at det er et godt supplement til grunnskolen og kulturskolens undervisningstilbud.

Fagforbundet mener at det bør vurderes om disse ordningene bør samkjøres mer lokalt, slik at en ikke bruker mer ressurser enn nødvendig på administrasjon.

Kap. 11.15 Museer og kulturvern

Fagforbundet har lenge vært opptatt av rekrutteringen til små og verneverdige fag, som ofte er helt sentrale i arbeidet med å ta vare på vår materielle kulturarv. Både rekruttering til disse yrkene og muligheter for skole – og lærlingplass ser ut til å være i en kritisk fase. Utredningen nevner ikke denne problematikken, men viser til at ny teknologi bidrar til bedre vedlikehold av bygninger og gjenstander.

Fagforbundet ønsker sterkere fokus på utfordringen knyttet til små og verneverdige fag for å unngå at vi kommer i en situasjon hvor det ikke lenger er mulig å ta vare på kulturarven pga manglende kompetanse.

Kap. 12.17 Bibliotek og leseferdigheter – ytringskulturens plattform

Kulturdepartementet la i 2012 fram forslag til ny lov om folkebibliotek. I forslaget tillegges folkebiblioteket en mer aktivt oppsøkende rolle, som kulturformidler, kunnskapsarena og møteplass. Utvalget sier at biblioteket er systematisk underfinansiert over tid, og dette viser seg i nå i praksis i mange kommuner. Skal biblioteket fylle sin tiltenkte rolle trengs tilførsel av både ressurser og kompetanse. I likhet med fritidsklubber har bibliotekets gratisprinsipp og lavterskel-profil en avgjørende betydning for etterspørsel og bruk. Gode bibliotek bidrar til å utjevne sosiale forskjeller gjennom å gjøre kunnskap og informasjon tilgjengelig for alle. Fagforbundet forutsetter at biblioteket i løpet av kort tid blir i stand til å låne ut e-bøker, og ellers får muligheten til å være oppdatert på digitale arbeidsverktøy.

En demokratisk ytringskultur forutsetter at befolkningen kan tilegne seg kunnskap via ulike medier. Vi vet at mange voksne ikke har tilstrekkelige leseferdigheter, og følgelig vil ha problemer med å tilegne seg kunnskap og å ytre seg i det offentlige rom. Fagforbundet var for noen år tilbake involvert i prosjektet *Leseløftet*. Prosjektet ga positive ringvirkninger på flere arbeidsplasser, og førte bla. til at ufaglærte ansatte tok fatt på fagbrev-pensum. Flere barnehager hadde besøk av forfattere og fikk overrakt bokpakker til barnehagen. Å gi alle barn gode leseopplevelser i barnehagen kan være med å øke leselyst og -evne til skolestart.

Fagforbundet mener at biblioteket skal ha tilstrekkelig åpningstid og kvalifisert personale til at deres rolle som kunnskaps – og kulturformidler kan ivaretas og utvikles i tråd med lokale og nasjonale behov og intensjoner.

Fagforbundet mener at mange arbeidsplasser kan spille en større rolle i kunnskaps- og kulturformidling, og Leseløftet med fordel kan videreføres.

Kap. 12.18 Kulturskolen

Fagforbundet er enig i beskrivelsen av status for kulturskoler, og mener at det snarest bør innføres et nasjonalt kulturskoleløft, med vekt på innhold og tilgjengelighet (ventelistegaranti og makspris) Kulturskoletilbudet er i altfor stor grad forbeholdt barn og unge fra ressurssterke hjem, og bidrar ikke til å utjevne sosiale forskjeller.

Kulturskoletilbudet må også ses i forhold til grunnskolens undervisningstilbud innenfor estetiske fag. Her er det påvist en forringelse, ved at stadig færre lærere tar videreutdanning i estetiske fag, og at de som har en slik utdanning ikke får brukt den. Fagforbundet mener at et samfunn trenger kompetanse innen kunsthøgskole og estetikk, og at kreativitet er en undervurdert ressurs i et moderne samfunn. Følgelig bør både kulturskolen og estetiske fag i skolen styrkes.

Fagforbundet mener at det nå trengs et nasjonalt kulturskoleløft, med fokus på kvalitet, ventelistegaranti og makspris. Med mer aktiv bruk av kunst og kultur i barnehage, skole, institusjoner for eldre og funksjonshemmede, vil kulturskoleansatte/kunstnere få mulighet til å leve av sin kompetanse, samtidig som samfunnet får tilført kunstfaglig kompetanse på ulike plan. Dette vil ha en direkte positiv betydning for den kulturelle grunnmuren i et lokalsamfunn.

Kap 12.19 Kino

Fagforbundet ser med bekymring på den omfattende privatiseringen av kinodrift. Privatisering kan på sikt bidra til et dårligere kinotilbud, både hva gjelder filmgenrer og geografi. Som en sentral kulturformidlingsinstitusjon bør kinoene kunne sette opp smale filmer, også ute i distriktene. Fagforbundet frykter at denne muligheten forsvinner med de private kinoselskapene, og mener at kinodrift primært bør være en offentlig/kommunal oppgave. De senere år er det bygget opp filmmiljøer for ungdom flere steder i landet. Med dagens relativt enkle tilgang til nødvendig teknologi kan "alle" lage film. Kinoene kan bli en viktig møteplass for unge og eldre, amatører og proffe filmskapere.

Fagforbundet mener at kino er en viktig kulturformidler, og at det bør være et kommunalt ansvar, også i de større byene. Heller enn å overlate kinoen til markedskreftene bør fokuset være på kinoen som møtested for (digital) kulturformidling på tvers av alder og profesjonalitet.

Kap 12.20 Fritidsklubbene – "den glemte kulturarenaen"

Utvalget sier at fritidsklubbene er undervurdert som kulturarena for ungdom, og at dette skyldes at fritidsklubbene ofte legitimeres ut ifra et sosialfaglig/politisk perspektiv. Fagforbundet er opptatt av at fritidsklubbene er blant de fritidstilbudene som i størst grad inkluderer barn og unge med minoritetsbakgrunn i sine aktiviteter, og at den gir barn og unge mulighet for å delta på like vilkår, uavhengig av sosial status. Hvis kulturpolitikken skal ha en intensjon om å bidra til utjevning av sosiale forskjeller, bør denne sektoren styrkes så det monner! Det vil gi uttelling både i forhold til folkehelse og utdanning, i tillegg til egenverdien av å være engasjert i kultur.

Når fritidsklubbene ikke alltid fungerer som en ”proff” kulturarena skyldes dette ofte manglende tilgang på ressurser. Fritidsklubbansatte har små deltidsstillinger, til dels uegnede lokaler og høyst usikre arbeidsforhold. Hvis det menes alvor med medbestemmelse, sosial utjevning og inkludering er det fornuftig å ta utgangspunkt i modeller som vi vet virker, og styrke denne. For å få fullt utbytte av fritidsklubbarenaen bør det satses mer systematisk på kompetanse og kvalitetsutvikling. Gode og forutsigbare arbeidsforhold, tilstrekkelige åpningstider og egnede lokaler er en forutsetning for å kunne drive fullverdige og attraktive kulturtilbud for ungdom.

Frifond-ordningen har gitt mange klubber verdifulle tilskudd til inventar og utstyr, men har ikke løst den grunnleggende forutsetningen for god drift: kompetente og engasjerte ansatte med rammer som gjør det mulig å utvikle og videreføre gode aktiviteter. Forskning fra fritidsklubbfeltet viser at det er gode, stabile rammer over tid som gir det beste forebyggende arbeidet. Dette passer dårlig med tendensen til at stadig flere ungdomstiltak er basert på prosjektmidler, med 2-3 års varighet.

Til tross for en grundig gjennomgang av fritidsklubbsektoren, følges ikke dette opp i anbefalingene utvalget kommer med. Dette er skuffende, og gir lite håp om bedre tider for denne sektoren. Å flytte fagansvaret fra BLD til Kulturdepartementet gir bare mening hvis fritidsklubbsektoren også anerkjennes som en viktig kulturarena for ungdom.

Fagforbundet mener at det er behov for å sikre lavterskel kulturtilbud til ungdom i alle kommuner og bydeler. Det er ingen motsetning mellom det å være et stabilt tilbud og en nyskapende og spennende kulturarena hvor ungdom kan bli kjent med nye kunst – og kulturformer.

Fagforbundet håper at en mer aktiv bruk av kulturloven og kommunens planverktøy kan sikre slike tilbud, både kvalitativt og kvantitativt.

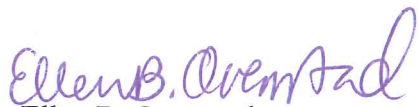
Kap 15 Kulturpolitisk sektoransvar

Kulturfeltet har forgreininger inn i mange andre fagområder; eks. utdanning, næring, helse og miljøvern. Det kan være hensiktsmessig med et faglig og ressursmessig sterkere kulturdepartement, som også kan være en mer tydelig samarbeidspartner for kulturlivet regionalt og lokalt. Å samle flere av kulturområdene i ett departement gir likevel ingen kvalitativ uttelling hvis det ikke er en reell målsetting å styrke området, både som eget fagmiljø og i forhold til andre departementer. Det er viktig med en organisasjons – og samhandlingskultur som er i stand til å ta vare på kulturfeltets interesser i samspill med andre fagområder, og som kan bidra til mer helhetlige perspektiver.

Fagforbundet mener at en samling av alle kulturområdene i Kulturdepartementet forutsetter en bevisst og gjennomtenkt strategi for å styrke kulturfeltet i seg selv, og i forhold til andre departementer og fagfelt.

Fagforbundet mener at kontakten og samarbeidet mellom ulike aktører på kulturfeltet må forbedres, både horisontalt og vertikalt.

Med hilsen
FAGFORBUNDET

Ellen B. Ovenstad
rådgiver

